

Verslag van de excursie tijdens de 60ste voorjaarsbijeenkomst KNBV in de Stippelberg

door Peter Schütz

Vooraf werd het kader van de excursie geschetst door Rob Nas, hoofd van de afdeling bosontwikkeling van Staatsbosbeheer.

"Gezien de wijze waarop de luchtverontreinigingsproblematiek nu wordt aangepakt", hield hij de aanwezige leden van de KNBV voor, "moet de bosbeheerder vanaf nu in ieder geval een termijn van 20 à 30 jaar zien te overbruggen. Daarbij zal hij zich moeten richten op de instandhouding van vitale opstanden waarvan verwacht mag worden dat zij aan de aan hen verbonden doelstellingen zullen voldoen. Verder zal hij zich moeten richten op aanpassing van bosbouwkundige maatregelen, die hij gewend is te nemen. Bij de verjonging zal hij rekening moeten houden met een aangepaste houtsoortenkeuze voor de komende 20 à 30 jaar. De mate waarin de bosbeheerder dit zal moeten doen wordt door de omstandigheden bepaald. Die omstandigheden zijn niet alleen per bosbedrijf verschillend maar binnen het bosbedrijf ook per opstand".

"Daar", stelde Nas met nadruk, "zal op gereageerd moeten worden. Niet op algemeenheden".

Nas baseerde zijn verhaal op de cijfers van 1985 en op de betekenis van deze cijfers. In het algemeen stelde hij dat 50% van het Nederlandse bos eruit ziet zoals het eruit behoort te zien volgens de normen die wij kennen. 30%, en dat is nog altijd zo'n 100.000 ha. wijkt af van het normale beeld. Het is minder vitaal en de tijd zal uitwijzen hoe het daar verder mee zal gaan. Van de resterende 20%, waar het niet best mee is gesteld staat nu al vast dat op termijn 6000 ha vervangen zal moeten worden.

Het landelijk beeld, zoals dat ook in het NBT van april 1986 is gepubliceerd geeft aan dat het met de eik en de douglas in 1985 niet goed ging. Met de groveden gaat het in het algemeen wat beter dan in 1984, hetgeen verheugend genoemd mag worden. Ten aanzien van de douglas noemde Nas het zo zorgwekkend dat je eigenlijk niet weet wat je er nu mee aan moet. Ook de eik is zorgwekkend maar dit staat los van de luchtverontreiniging en heeft vooral te maken met de bijna dramatische vormen die de insektenaantastingen hebben aangenomen.

Het beeld in Oost-Brabant, in Noord-Limburg, in de

Peel, wijkt volledig af van het landelijk beeld en dit verplicht tot een nadere analyse van het gebied. Als belangrijkste oorzaak noemde Nas de Sphaeropsis die in dit gebied niet alleen in zijn normale vorm voorkomt, die alleen jonge loten doodt, maar ook in een catastrofevorm waarbij de schimmel niet geblokkeerd wordt door harsvorming zodat hij de boom in kan groeien en hem doden. Daarnaast wordt in dit gebied afnemende vitaliteit waargenomen met symptomen die erop duiden dat er sprake is van een verstoerde voedingsstoffenbalans. Hij betrok hier in zijn overweging dat dit gebied bovendien traditioneel te maken heeft gehad met slechte herkomsten, dat de droge jaren de vitaliteit zeker heel sterk beïnvloed zullen hebben en dat de strenge winters bepalend zullen zijn geweest bij het voorkomen van Brunchorstia en van vorstschade. En daar komt tenslotte bovenop dat de aanwezigheid van een hoge stikstofconcentratie in verschillende vormen een doorslaggevende rol speelt en tot uiting komt in vorstgevoeligheid en de catastrofevorm van Sphaeropsis, die alleen optreedt wanneer sprake is van stress en van de verstoring van de voedingsstoffenbalans.

Als consequentie voorzag Nas dat het bosbedrijf structureel bepaald zal worden door deze vitaliteitsgegevens. Dat zal zijns inziens tot uiting komen in een sterk verhoogde noodkap, verstoring van de bedrijfsplanning, onrendabele vellingen, hoge herinvesteringkosten en extra beheersmaatregelen. De komende jaren zal meer en dieper inzicht verkregen moeten worden in het verloop en dit zal bepalend zijn voor de vraag welke bosbouwkundige maatregelen de beheerder zal moeten kunnen nemen. De overheid zal dan moeten bezien in welke mate het gewenst is of zelfs noodzakelijk is om de beheerder te steunen, hetzij met bosbouwkundige adviezen hetzij met subsidies.

De feitelijke excursie naar het Landgoed Stippelberg werd afgelegd in stromende regen. Hier hielden Mauk den Boer van Staatsbosbeheer en Tinus de Kam, fytopatholoog van De Dorschkamp, inleidingen over wat in het veld aan schadebeelden te zien was, waarbij De Kam niet uitsloot dat er een causaal verband kan zijn tussen de catastrofevorm van Sphaeropsis en de overmaat ammoniak, die op de Stippelberg wordt aange- troffen.

Wensen van de KNBV: drie brieven

*Aan de Minister van Landbouw en Visserij
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC 'S-GRAVENHAGE*

Arnhem, 5 juni 1986

Excellentie,

De Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging – de Nederlandse vereniging van deskundigen op het gebied van bos en bosbouw, die zich ten doel stelt het bevorderen van de bosbouw, de landschapsbouw en het natuurbehoud – tijdens haar vergadering op 25 april jl. in Deurne, geschokt door de snelle en ernstige achteruitgang van de gezondheidstoestand van de bossen in de Peel, verzoekt u naar aanleiding van haar beraadslagingen over het Nederlandse bos en de gezondheidstoestand daarvan:

– er in uw beleid garant voor te staan, dat bosinstandhouding en -ontwikkeling, zowel als bosuitbreiding, zodanig kunnen plaatsvinden, dat deze kwalitatief in overeenstemming zijn met het niveau van brede maatschappelijke functievervulling zoals onder meer als wens verwoord in het Meerjarenplan Bosbouw;

– en voorts, gezien de gezondheidstoestand van onze bossen, die zich in negatieve zin ontwikkelt met bijvoorbeeld de regio de Peel als indicator, de middelen beschikbaar te stellen om de in het bos aangerichte schade te herstellen en verder zodanige maatregelen te treffen, dat bosbedrijven in staat worden gesteld op korte termijn overbruggingsmaatregelen te treffen, die de overlevingskansen van bedreigde bossen bevorderen.

Ter toelichting het volgende:

Met de bossen zijn grote maatschappelijke belangen – zie ook het Meerjarenplan Bosbouw – gemoeid en er is in belangrijke mate in geïnvesteerd. Er dient een passend instrumentarium te worden geschapen om de in het Meerjarenplan aangeduide ontwikkeling en uitbreiding te initiëren. De gezondheidstoestand van ons bos, zoals vastgesteld in onder andere de vitaliteitsonderzoeken van de afgelopen jaren, vraagt om additionele maatregelen op internationaal en nationaal niveau, onder andere door bosbedrijven in staat te stellen op korte termijn een pakket van overbruggingsmaatregelen te nemen ter zake van onder andere het bijstellen van beheersplannen, het nemen van fyto-sanitaire maatregelen, het toepassen van stikstofarme bemesting met kunstmeststoffen, het vervroegd kappen (kapitaalvernietiging) van aangetaste opstanden, het aanpassen van de boomsoortenkeus en het treffen van regelingen terzake van de houtafzet.

Het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Bos-

bouw Vereniging zal het zeer op prijs stellen wanneer zij in de gelegenheid wordt gesteld om haar zorgen, zoals die hierboven verwoord zijn, aan u in een gesprek uiteen te zetten en nader toe te lichten.

Met gevoelens van hoogachting,

w.g. Prof. ir. M. M. G. R. Bol

Voorzitter

w.g. Ing. G. Bruggink

Secretaris

cc.

Zijne Excellentie de Minister van VROM

Zijne Excellentie de Minister van Economische Zaken

Leden Vaste Kamercommissies van Landbouw en Visserij, VROM en Economische Zaken

Fractieleden van politieke partijen in de Tweede Kamer

Directeur Staatsbosbeheer

Aan de Kabinetsinformatie

Drs. J. de Koning

Departement van Algemene Zaken

Postbus 20001, 2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Arnhem, 13 juni 1986

Excellentie,

Hierbij hebben wij de eer uw aandacht te vragen voor een aantal problemen inzake de bosbouw, die aan de orde kwamen tijdens de voorjaarsvergadering van de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging d.d. 25 april 1986.

Deze problemen betreffen in hoofdlijnen:

– De gezondheidstoestand van onze bossen ontwikkelt zich in negatieve zin. Het is noodzakelijk, dat de middelen beschikbaar worden gesteld om de oorzaken van schade aan natuur en bossen te voorkomen.

– Het is noodzakelijk, dat het milieubeleid in algemene zin zodanig verder wordt ontwikkeld, dat bossen en natuurterreinen zich kunnen herstellen en zich verder gezond kunnen ontwikkelen.

– Het is noodzakelijk, met bijvoorbeeld de regio de Peel als indicator, de middelen beschikbaar te stellen om de in het bos aangerichte schade te herstellen en verder zodanige maatregelen te treffen, die de overlevingskansen van bedreigde bossen bevorderen.

De genoemde onderwerpen zijn ook verwoord aan de thans demissionaire bewindslieden van de ministeries van Landbouw en Visserij, VROM en Economische Zaken, waarvan wij u hierbij kopieën doen toekomen.

In de verwachting, dat aan de grote maatschappelijke betekenis van het bos voor de samenleving en aan het opheffen van invloeden, die duurzame instandhouding, gezondheid en ontwikkeling bedreigen, in de ko-

mende kabinetsperiode grote aandacht zal worden toegekend, verblijven wij,
met gevoelens van hoogachting,
w.g. Prof. ir. M. M. G. R. Bol
Voorzitter
w.g. Ing. G. Bruggink
Secretaris

*Aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke
Ordering en Milieubeheer
Van Alkemadeaan 85
2597 AC 'S-GRAVENHAGE*

Arnhem, 5 juni 1986

Excellentie,

De Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging – de Nederlandse vereniging van deskundigen op het gebied van bos en bosbouw, die zich ten doel stelt het bevorderen van de bosbouw, de landschapsbouw en het natuurbehoud – tijdens haar vergadering op 25 april jl. in Deurne geschokt door de snelle en ernstige achteruitgang van de gezondheidstoestand van de bossen in de Peel, verzoekt u naar aanleiding van haar beraadslagingen over het Nederlandse bos en de gezondheidstoestand daarvan dringend te willen bevorderen

- dat het milieubeleid in algemene zin zodanig verder wordt ontwikkeld, dat bossen en natuurterreinen zich gezond kunnen ontwikkelen;
- dat het beleid wordt bijgesteld indien blijkt – onder verwijzing naar de gezondheidstoestand van de bossen met bijvoorbeeld de regio de Peel als indicator – dat bestaande opties het in de vorige alinea vermelde doel – gezond bos – al op korte termijn niet kunnen verwezenlijken;

– dat de middelen beschikbaar worden gesteld om de oorzaak van de schade aan bossen en natuurterreinen te voorkomen.

Ter toelichting het volgende:

Met de bossen zijn grote maatschappelijke belangen – zie het Meerjarenplan Bosbouw – gemoeid. Het is dringend gewenst die maatregelen te treffen, die regeringsintenties met betrekking tot bossen en bosbouw mogelijk maken. Daartoe behoren onder andere een zorgvuldige regeling van de normering van schadelijke uitstoot en een snelle invoer van die normering en bevordering van verder onderzoek terzake.

Bos als indicator laat plaatselijk reeds zien op korte termijn te worden bedreigd en nauwelijks te kunnen overleven als gevolg van directe en indirecte gevolgen van vervuiling. De vitaliteitsonderzoeken van de afgelopen jaren naast de bosbeelden in de Peel verschaften daarover zeer verontrustende informatie.

Het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging zal het zeer op prijs stellen wanneer zij in de gelegenheid wordt gesteld om haar zorgen, zoals die hierboven zijn verwoord, aan u in een gesprek uiteen te zetten en nader toe te lichten.

Met gevoelens van hoogachting,

w.g. Prof. ir. M. M. G. R. Bol

Voorzitter

w.g. Ing. G. Bruggink

Secretaris

cc.

Zijne Excellentie de Minister van Landbouw en Visserij

Zijne Excellentie de Minister van Economische Zaken

Leden Vaste Kamercommissies van Landbouw en Visserij, VROM en Economische Zaken

Fractieleden van politieke partijen in de Tweede Kamer

Directeur Staatsbosbeheer